

כתובות קד
ADDENDUM
שמחת תורה תשפ"ג

משה שווערד

1. הגהות יעביץ מסכת כתובות דף קד עמוד א

גמ' מ"ד נח נפשיה דר' כו'. נ"ב שמא מתוך שגזרו כך לא היה יכול למות מאחר שאין אדם רשאי להודיע דבר מיתתו א"כ כשימות ואין רואה ומודיע להתעסק בצרכיי קבורתו יהא מוטל בבזיון. לפיכך בתוך כך לא היה יכול ליפטר ולא קרב אליו אדם לראותו עד שנתנו רשות לב"ק:

2. בן יהודיע על כתובות דף קד/א

שם שקלא כוזא שדיא מאגרא. ... שקלא כוזא לרמוז שהיה ניצוץ יעקב אבינו ע"ה בעל הפך, שחזר על פכין קטנים [חולין צ"א ע"א]. מיהו לפי פשוטו יפלא, אין יוצא קול גדול מהשלכת הכוזא שישתיק כל רבוי חכמים העומדים להתפלל בעד רבי. ונראה לומר דודאי הם היו מתפללים בתוך ביתו של רבי, בחדר אחד הסמוך לו, והיו מתפללים בלחש שלא ירגיש רבי מן קולם, והמה ראו שהשליכה הכוזא שהיה רוחץ בו רבי את ידיו כשהיה יוצא מבית הכסא, ובזה הבינו שרמזה להם שנפטר רבי, דאז עתה אין צורך בכוזא, ולכך שברתו, ולכן שלח את בר קפרא ליכנס לחדר שהיה רבי בתוכו לראות אם נפטר, והוא לא הגיד בפירושו, אלא אמר אראלים וכו', והניח הקרע מאחוריו, לרמוז להם שהם עתידין להרגיש בחסרונו, אחר שיפטר, יותר מהרגשתם עתה:

3. עיין מראה מקום #48 לדף 103

4. הגהות יעביץ מסכת עבודה זרה דף יא עמוד א

תד"ה צנון כו' אפי' באצבע קטנה. נ"ב נ"ל דהיינו שלא נהנה מיגיעתו בתורה באצבע קטנה אף על פי שיגע בה בעשר אצבעות. שחבר המשניות וכתבן באצבעו (כך נ"ל אף על פי שהיו גורסין בע"פ ואמרו כותבי הלכות כשורפי תורה מ"מ משעשה המשניות חבור מסודר לא היה אפשר להשמר כתקנו אם לא נתן לכתוב. ומתוך הכתב משגירין המשנה בע"פ) לא נהנה מיגיע כפיו ואשר עשו אצבעותיו. ואפשר שאז עדיין אולי לא היה עשיר:

5. ספר צדקת הצדיק - אות רסב

מכל מקום כמעט אי אפשר לאדם לימלט מהנאת רשות בעולם הזה שהוא כרוך בעקביו על ידי עטיו של נחש. שעל זה אמרו ז"ל (ויקרא רבה ריש פרשת תזריע י"ד ה') בעוון מלא אפילו חסיד שבחסידים וכו' שלכן לא תיקנו ברכה על הזיווג שבזה כמעט אי אפשר לינצל מהרגשת עונג גופני: וזה טעם מיתה בעטיו של נחש שעל זה נגזרה המיתה וחייבוט הקבר כנודע שהוא על כל עינוגי הרשות. הגם דיש כדרך שאמרו (נדרים כ' ע"ב) בר' אליעזר דומה למי שכפאו וכו' וכן אמרינן (יבמות ק"ג סוף ע"א) ביעל דלא מתהני מעבירה דכל טובתן וכו'. ובודאי מי שבכוחו כך שלא ליהנות ממה שבו הטלת זוהמא יוכל גם כן שלא ליהנות לעולם הנאה שהוא מעטיו של נחש וכאמרם ז"ל (כתובות ק"ד.) ברבי שאמר דלא נהנה מעולם הזה באצבע קטנה ובודאי נשתמש בכל צרכי עולם הזה וכקושית תוס' (עבודה זרה י"א.) מלא פסקו צנון וחזרת. רק לא הרגיש עונג גופני הנמשך מעטיו של נחש. מכל מקום הרי עטיו של נחש כרוך בכל אחד ועל רבי נודע מטעם המקובלים דבאמת לא מת נראה דהוא היה נקי באמת לגמרי כל ימיו. וזה אי אפשר רק על ידי דברי

תורה שמקיא חלב אמו גם הנאה דקטנות. וזה טעם מה שאמרו (תמיד ל"ב.) מה יעשה אדם ויחיה ימית עצמו על דברי תורה על ידי זה זוכה לחיים נצחיים כנזכר לעיל:

6. אילת השחר מסכת כתובות דף קד עמוד א

אמר ר' אלעזר בשעה שהצדיק נפטר מן העולם שלש כיתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו אחת אומרת לו בא בשלום, ואחת אומרת הולך נכחו, ואחת אומרת לו יבא שלום ינוחו על משכבותם, בשעה שהרשע נאבד מן העולם [יש לדייק שאצל הרשע כתיב לשון נאבד, משא"כ אצל הצדיק כתיב לשון נפטר] שלש כיתות של מלאכי חבלה יוצאות לקראתו, אחת אומרת וכו' אין שלום אמר ה' לרשעים, ואחת אומרת לו למעצבה ישכב, ואחת אומרת לו רדה והשכבה את ערלים.

וצ"ב למה צריך שיצאו שלש כיתות האם כת אחת לא יכולה לומר הכל, ועוד צ"ב דהלא עדיין לא נגזר הדין, וברמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ב) כתב שרק הקדוש ברוך הוא בעצמו יכול לחשב הזכויות כנגד העונות, וכאן משמע שמיד שמת נקרא צדיק או רשע.

ואפשר לומר דהנה בעולמות יש רבבות מלאכים ומכל מצוה שאדם עושה בעולם הזה נברא מלאך, וצ"ב למה לא מספיק מלאך אחד על הכל, דבעוה"ז יש אנשים ולכל אחד יש גוף ונשמה נפרד, אבל המלאכים שהם כולם רוחניות למה צריך על כל דבר מלאך נפרד.

אלא י"ל דהנה על כל מצוה שהאדם עושה יש בזה דרגות, וכל מה שעשה יותר בשלימות נברא מלאך בדרגה יותר גבוהה, וא"כ נמצא שכל מלאך הוא בדרגה אחרת, וא"כ מובן דאין אותו מלאך אומר את הכל, שאין זה לפי מדרגתו, ולכן צריך ג' כיתות, לפי שכל המלאכים שנבראו מדרגה מסוימת עד כמה דרגות יותר גבוהות נכללים בכת אחת לפי שקרובים זה לזה, אבל המלאכים שנבראו בדרגה יותר גבוהה מאותו הדרגה כבר נכללו בכת אחרת וכן הכת השלישית.

ולהנתיבאר אין הכונה שידועים שהוא צדיק שכבר דנהו לבדוק בחשבון הכללי, אלא דלפי מעשיו שעושה שהם הרבה מאד מצות הוי צדיק בעבורם, וכיון שבדרך כלל עשה הרבה מצות ממילא קוראים לו צדיק, שאם לא הי' צדיק מסתמא לא הי' לו הרבה מצות.

ואף על גב שיתכן שלמרות שיש לו הרבה מצוות עשה עבירה א' ששוקלת יותר מכל מצות שעשה כמו שכ' הרמב"ם וא"כ יתכן שידינוהו לרשע מ"מ מסתמא מה שעשה הרבה מצות הוא בחזקת מי צדיק.

7. ביאור הגר"א - משלי פרק ו פסוק לג

נגע וקלון ימצא וחושב כאן השבעה דינין שיעבור על האדם כמ"ש בזהר פרשת נשא והן א' תיכף קודם מיתתו באו ג' מלאכים א' חושב כל הרגעים שהיה בעולם ונוטל חשבונו מה עשה בהם והב' חושב העבירות שעשה והג' שלמד אתו תורה בבטן אמו ועכשיו בא לראות אם הם שלמים אתו הכ' הוא אחר מיתה כשמוליכין אותו לקבר מכריזין לפניו וי' לפלוני דמריד במלכא ונידון אז הג' כשמכניסין אותו לקבר נידון למעלה הדי' הוא חיבוט הקבר נידון כל אבר ואבר שנהנה בעה"ז שלא במצוה הדי' דינא דתולעתא שהתולעים אוכלין אותו ונפשו עליו תאבל הו' כף הקלע ונעשה רוח הדי' הגיהנם וזהו נגע בגיהנם וקלון בכף הקלע שנעשה רוח והיה דראון לכל בשר שהכל רואין אפילו החיים וחרפתו לא תמחה היא מה שאוכלין התולעים את בשרו ונפשו עליו תאבל על גודל בזיונו ואמר לא תמחה כמ"ש ותולעתם לא תמות: